

देशातील लोकांना त्यांच्या पात्रतेप्रमाणे नेते मिळतात

आवाहन केले. पण राहुल गांधी त्यासाठी तयार नाहीत, त्यांनी म्हटले आहे की, मी संविधानाची शपथ घेतली आहे, त्यामुळे शपथपत्रावर मी हे आरोप सादर करणार नाही. निवडणूक आयोग ही स्वायत्त संस्था आहे, त्यामुळे त्याच्याकडून निपक्षपातीपणे काम करणे अपेक्षित आहे, त्यामुळेच त्याच्यावरील विश्वास टिकून असतो. राहुल गांधी यांच्या आरोपानंतर निवडणूक आयोगाचे म्हणणे आहे की, ईव्हीएम मशीन हक्क करण्याचे आम्ही आव्हान देतो. राहुल गांधी यांनी अल्पावधीत मोठ्या प्रमाणात मतदान झाल्याचा दावा केला आहे. राहुल गांधी यांनी कागदपत्रे दाखवून आरोप केल्यामुळे जनमानसामध्ये मोठी चर्चा सुरु झाली आहे. राहुल गांधी मतदान प्रक्रियेबाबत आरोप करताना महाराष्ट्रातील २०२४ च्या लोकसभा आणि विधानसभा निवडणुकीत झालेल्या मतदानाच्या फरकाचे उदाहरण देतात. २०२४ च्या लोकसभा निवडणुकीत राज्यातील महाविकास आघाडीला दणदणीत यश मिळवले होते. महाराष्ट्रात मोर्दीची जादू चालली नाही. त्यामुळे एका बाजूला महाविकास आघाडीच्या पंखात प्रचंड बळ निर्माण झाले होते. काँग्रेसला तर अनपेक्षितरित्या मोठे यश मिळवले होते. त्यामुळे महाराष्ट्रातील आगामी विधानसभा निवडणुकीत काँग्रेसचाच मुख्यमंत्री व्हायला हवा, अशी फिलिंग पृथ्वीराज चव्हाण यांच्यासारखे काँग्रेसचे नेते लावू लागले. त्यामुळे पुन्हा मुख्यमंत्रीपदाचे स्वप्न पाहणारे उद्भव ठाकरे नाराज झाले होते. तुम्ही मुख्यमंत्रीपदाचा उमेदवार जाहीर करा, मी त्याला पाठिंबा देतो, हे ठाकरे यांनी तिन्ही पक्षांच्या एका सभेत सांगितले होते, पण ठाकरे यांच्या बोलण्यातील रोष काँग्रेस नेत्यांच्या लक्ष्यात आलेला होता. म्हणून ते जाहीरपणे आपला मुख्यमंत्रीपदाचा उमेदवार जाहीर करायला तयार नव्हते. लोकसभा निवडणुकीत आपण चारसो पार करणार, असा आमविश्वास घेऊन फिरण्या पंतप्रधान नंरेंद्र मोदी आणि भाजपच्या महाराष्ट्रातील नेत्यांना लोकसभा निवडणुकीच्या निकालाने मोठा दणका दिला होता. त्यावर काय उत्तर द्यावे, हे भाजपच्या नेत्यांना सुचत नव्हते. चारसो पारचा दावा करत असताना ही अशी अवकल्या का आली, याचे विश्वेषण त्यांना करता येत नव्हते. येण्यांया विधानसभा निवडणुकीत आपले काही खरे नाही हे लक्ष्यात आल्यावर राज्यात विधानसभेपूर्वी मध्य प्रदेशातील लाडकी बहनचे मॉडेल लागू करण्यात आले. महाराष्ट्रात लाडकी बहीण योजनेच्या माध्यमातून महिलांना महिना १५०० रुपये देण्यात येऊ लागले. त्यामुळे कुणीही फॉर्म भरले. त्यामुळे कूरलेही नियम पाळण्यात आले नाहीत. अगदी पुरुषांनी सुझा लाडकी बहीणचे अर्ज भरले आणि पैसे घेतल. असा महाराष्ट्रात सगळा अंदाधुंद कारभार सुरु होता. आता ही लाडकी बहीण योजना हे राज्यातील महायुतीसाठी अवघड जागेचे दुखणे होऊन बसले आहे. कारण त्या योजनेच्या आधारे विधानसभा निवडणुकीत महायुतीला यश मिळवले, असा महायुतीचा दावा आहे. पण महाविकास आघाडी आणि इंडिया आघाडी हे मान्य करायला तयार नाहीत. कारण लोकसभेत तुमचा दारूण पराभव झाला आणि विधानसभा निवडणुकीत असा मोठा फरक कसा काय पडला, असा प्रश्न इंडिया आघाडी विचारत आहे. पण त्याचे समाधानकारक उत्तर कुणालाच देता येत नाही. जो जिता वही सिंकंदर, असाच कारभार सुरु आहे. जेव्हा विधानसभा निवडणुकीत राज्यातील महायुतीचा दणदणीत विजय झाला तेव्हा त्यांच्या राज्यातील नेत्यांना इतका आश्वयार्चा अनपेक्षित धक्का बसला होता की, ते रस्त्यावर उत्तरून जल्लोष करणेही विसरून गेले होते. म्हणजे हा चमत्कार केंद्रीय पातळीवरून घडविण्यात आला होता का, ज्याची राज्यातील नेत्यांना कल्पना नव्हती. पण राज्यात चमत्कार झाला होता. तोच चमत्कार राहुल गांधी यांनी उचलून धरला आहे. त्याचे उत्तर निवडणूक आयोगापेक्षा देवेंद्र फडणवीस आक्रमकपण देताना दिसत आहेत. त्यामुळे कुठेतीली पाणी मुरल्याची शंका येत आहे. महाराष्ट्रात २०१९ च्या विधानसभा निवडणुकीनंतर जे काही सत्तापरिवर्तन झाले आणि भाजप आपल्या मित्र पक्षांसोबत सत्तेवर आली त्याला विविध पदर आहेत. कारण लोकांच्या नजरेला येतील, असे प्रकार घडविण्यात आले होते. त्यात त्यावेळचे राज्यपाल भगतसिंह काशीरायी यांची भूमिका अतिशय वादग्रस्त ठरली होती. शिवसेना आणि राष्ट्रवादी काँग्रेस कशी फोडण्यात आली ते लोकांनी पाहिले होते. ज्यांच्यामागे भाजपाने ग्रेटाचारी म्हणून तपास यंत्रांचा संसेमिरा लावला होता, ते नेते जेव्हा भाजपमध्ये प्रवेशकर्ते झाले तेव्हा त्यांची चौकशी थांबविण्यात आली. यामुळे लोकांच्या मनामध्ये विशेषत: भाजपविषयी राग होता. तोच लोकसभा निवडणुकीतून त्यांनी दाखवून दिला असावा. नुकतीच अमेरिकेतील पहिले मराठी अमदार संतोष साळवी यांची एका वृत्तवाहिनीने मुलाखत घेतली. त्यात त्यांनी अमेरिकेत निवडणूक लढवायला फारसा खर्च येत नाही, असे सांगितले. त्यामुळे भारतात निवडणुकीत काय चालते ते कळू शकते. इथे राजकीय नेते लोकांना, संस्थांना विकत घ्यायला तयार असतात, आणि त्याचेव्ही समोरचेही विकले जायला तयार असतात. त्यामुळे लोकांना त्यांच्या पात्रेप्रमाणे नेते मिळतात हे विधान खेबे तरते

सरकारचे डिजिटल क्राडगणाकड्हा लक्षा

देशात अनेकदा ऑनलाईन गेमिंगच्या माध्यमातून झालेली फसवणूक, त्यामुळे झालेली दयनीय अवस्था अशा घटना निवाचाच! अशा खेळांमधून अनेकांची फसवणूक झाली, तर अनेकजण त्याच्या आहारी गेले. यामुळेच केंद्र सरकारने यावर नुकताच कायदा करत, या खेळाचा दुष्परिणाम रोखण्याचा प्रयत केला आहे. त्या पासवर्भभीवर ऑनलाईन गेमिंगचा घेतलेला आढावा... क्रीडाविश्व सदरात वाचला असेल. रसीमस्वर्ष खेळ ऑनलाईन जाहिरातीमुळे प्रसिद्ध झाले असले, तरी ते योग्य की अयोग्य यावर देशात चर्चा सुरुच आहे, हा भाग त्या लेखात पाहिला. आतापूर्व ऑनलाईन खेळाचे दोन वर्ग होते. त्यात कौशल्यावर आधारित खेळ कायदेशीर, तर नशिबावर वेतलेले खेळ जुगार मानले जात. त्याच सुमारास केंद्र सरकारशी संबंधित काही मंडळी संसदेच्या पावसाची अधिवेशनात विधेयके मांडत, त्याला नियमांत रूपांतरित करण्याच्या प्रयत्नात होती. आपल्या परिचायीतील पत्त्यांच्या खेळांत जवळजवळ ३५० प्रकार रूढ आहेत. यातील अनेकांमध्ये पैशांची थेट देवाणघेवाण करणारे ऑनलाईन गेमिंगसारखे ऑप असतात. त्या अप्पवर ही मंडळी लक्ष ठेवून होती आणि त्यांनी एक विधेयक संमत करून, राष्ट्रपतींच्या स्वाक्षरीनंतर एक कायदाही अमलात आणला. इंटरनेटद्वारे खेळले जाणारे डिजिटल खेळ, समाजमाध्यमांवरील क्रीडा, ई-स्पोर्ट्स तसेच पैशांवर खेळले जाणारे खेळ, या अर्थक्रीडा खेळल्या जातात ते डिजिटल क्रीडांगण, ऑनलाईन क्रीडागार अशा क्रीडाविश्वातील गैरव्यवहारात केंद्र सरकारने लक्ष घालत, त्यातील अनिष्ट प्रथांना आव्याघातात विधेयक नुकतेच संमत केले. त्यामुळे ऑनलाईन गेमच्या माध्यमातून चालणार्या पैशांच्या देवाणघेवाणीला, आता आव्याघातात आव्याघातात आणि नियमन विधेयक २०२५ संमत केले आहे. या विधेयकाच्या आधी काही राज्यांमध्ये ऑनलाईन रमीवर बंदी आली, तर काही राज्यांमध्ये ते चक्रक कायदेशीर झाले. या रमीच्या बाबतीत काही आरथापने न्यायालयातही गेली होती. केंद्र सरकारने आणलेल्या या केंद्रीय विधेयकासही, ऑनलाईन गेमिंग कंपन्यांशी संबंधित प्रमुख संघटनांनी विरोध केला आहे. ऑल इंडिया गेमिंग फेडरेशन, ई-गेमिंग फेडरेशन, फेडरेशन आॅफ इंडिया फॅन्टसी स्पोर्ट्स या संघटनांनी प्रसिद्ध केलेल्या निवेदनात, विश्वसात न घेता विधेयक आणल्याचे महत्त्वे आहे. तसेच, बंदीऐवजी सरकारन ॲपचे नियमन करावे, अशी मागणीही कंपन्यांनी केली आहे. अशा बंदीमुळे अनेक तरुण उद्योगजक गंतव्याकांतरांचे नक्सान

The image shows a person's hand holding a smartphone. The screen displays a slot machine game with three reels showing symbols like a green rupee sign, a red 7, and a black 7. Below the reels is a red 'SPIN' button. To the left of the phone, there are some green banknotes floating in the air. In the background, a city skyline is visible under a dark sky with lights from buildings.

सीझर पुरता गाळात...

जाईल. अनिल अंबानी हे देशातील नामांकित उद्योगपती आहेत आणि प्रसिद्ध उद्योगपती मुकेश अंबानी यांचे भाऊ आहेत. त्यामुळे त्यांच्यावरील कारवाई ही अंबानी घराणाला मोठा धक्का आहे असे मानले जात आहे, केवळ इतकेच नव्हे तर उद्योग जगताला धक्का आहे. अर्थात अंबानी यांच्यावर कारवाई केली जाण्याची ही पहिलीच वेळ नाही. यापूर्वी म्हणजे २०२३ सालीही सक्तवसुली संचालनालयाने अनिल अंबानी यांच्यावर कारवाई केली होती आणि त्य तपासात ईडीला अनेक अनियमितता आढळून आल्या होत्या. कोणतीही शहानिशा न करता कंपन्याना कर्ज देणे आणि आवश्यक कागदपत्रे नसणे आणि शेल कंपन्यांच्या नावावर कर्ज मंजूर करणे अशा त्या अनियमितता होत्या, पण सध्याचे प्रकरण हे एसबीआयशी संबंधित आहे आणि म्हणून ते जास्त अंबानींचा पाय खोलात जाणारे ठरले आहे. मुंबईतील कफ परे येथील निवासस्थानी अंबानी यांच्यावर छापेमारी करण्यात आली. त्यामुळे सर्व देशात खल्लबळ उडाली. अंबानी यांच्यावर आणि त्यांच्या आर कॉम्पवर गुह्नेगारी कट रचणे, बँकेची फसवणूक केल्याचा आरोप आहे आणि या घोटाळ्यामुळे बँकेला २९२९.०५ कोटी रुपयांचे नुकसान झाल्याचे आरोपपत्रात म्हटले आहे. अर्थात अनिल अंबानी यांनी आपल्यावरील सर्व आरोप नाकारले आहेत. सीबीआयच्या कारवाईनंतर आपल्याला एकटयालाच बाहेर काढण्यात आले आणि त्यांना त्यांचे मुळणे ऐकनही घेटले नाही

शिवाय अंबानी यांचे म्हणणे असे आहे, की जेव्हा हा घोटाळा झाला तेव्हा आपण आपल्या व्यवस्थापनाच्या निर्णयांमध्ये कसलाही सहभाग नव्हता. पण खरा गंभीर आरोप हा आहे, की अंबानी यांच्या कंपनीवरुद्ध जानेवारी २०२१ मध्ये तक्राके केली होती आणि त्यात म्हटले होती, की अंबानी यांचे खाते फसवणूक म्हणून वगीर्कृत केले गेले होते. याला अंबानी काय उत्तर देणार याची सर्वानामाच उत्सुकता आहे. अनिल अंबानी यांचे म्हणणे असे आहे की आपल्याला सुनावणीची संधी दिली नाही, तर सीबीआयने म्हटले आहे, की अंबानी आणि त्यांच्या आर कॉमने अनेक घोटाळे केले आहे. रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चरने याकडे सर्वांचे लक्ष वेधले आहे, की अनिल अंबानी हे काही कंपनीचे बोर्ड मेंबर नव्हते आणि त्यामुळे ईडीच्या कूटीचा काहीही परिणाम होणार नाही. पण यामुळे रिलायन्स उद्योगसमाजाची अप्रतिष्ठा झाली आहे. त्यामुळे त्यांच्यावरील ईडीच्या कारवाईच्या प्रशासनावर अथवा व्यवसायावर कोणताही परिणाम होणार नाही असे रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चरे म्हणणे असले तरीही रिलायन्सचे नाव बदनाम झाले आहे. या सर्व प्रकरणात आगंभीर बाब म्हणजे एसबीआयनंतर बँक ऑफ ईडियाने फसवे म्हणून घोषित केले आहे. एक नोटिसीत अनिल अंबानी आणि मंजरी आशिक काकर यांच्या कर्ज खात्यांना फसवणूक म्हणून टँग करण्यात आले. अंबानी उद्योगसमूह, बिल आणि टाटा यांच्यासारखे काही उद्योग सोडले

तर भारतातील उद्योग फारसे नावारूपाला आलेच नाही. जे आले त्यांनाही भाऊ बंदकीने ग्रासले आहे. त्यामुळे अंबानी हा एकमेव उद्योग असा होता की ज्याची तोफ बुलंद होती आणि मुकेश अंबानी हे तर आज सर्वांत धनाद्दूर व्यक्ती आहेत भारतात नव्हे तर जगात. त्यामुळे उद्योग जगताची नामुष्की झाली आहे. यातही अनिल अंबानी यांचे पतन तर फारच क्लोशदायक आहे. कारण एकेकाळी ट्रिलियन रुपयांच्या मालकीचा उद्योगसम्हाता मालक असलेले अनिल अंबानी आज आर्थिक अडचणीत सापडले आहेत. अनिल अंबानी यांच्या कारकीदीर्ला हा मोठा धक्का असून रिलायन्सची प्रतिष्ठा धोक्यात आली आह. अनिल अंबानी यांच्यासी संबंधित ५० कंपन्या आणि कित्येक लोकांवर धाडी टाकण्यात आल्या आणि तेथेच अनिल अंबानी यांचे ग्रह फिरले. ईडीच्या धाडीनंतर रिलायन्स पॉवरचे शेर्सचे भाव पाच टक्कयांनी कोसळले आणि जरी अंबानी यांनी आर कोॅम किंवा आरएचएलएफशी कोणतेही आर्थिक संबंध असल्याचे नाकारले आहे, तरीही यात कुठेतरी पाणी मुरते आहे हे सर्वांनाचा ठाऊक आहे. रिलायन्स इन्फ्रा बोर्डवर अनिल अंबानी नाहीत आणि बोर्ड सदस्यही नाही असे रिलायन्सने अधोरेखित केले असले तरीही सत्य त्यामुळे लपून राहत नाही. आता अनिल अंबानी यांना सत्य काय त्याची प्रतीक्षा करावी लागणार आहे. तोपयंत अनिल अंबानी यांना कायदेशीर लढाईची तयारी करावी लागेल.

